

שחרור מחבלים תמורת בני ערובה יהודים

היבטים מוסריים והלכתיים

רמב"ם, הלכות מתנות עניים, ח"י: "פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים, שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו, הרי זה עובר על "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" (דברים טו, ז), ועל "לא תעמד על דם רַעַך" (ויקרא יט, טז), ועל "לא ירדנו בפרך לעיניך" (שם כה, נג), וביטל מצות "פתח תפתח את ירך לוי" (דברים טו, ח), ומצות "וחי אחיך עִמָּך" (ויקרא כה, לו), "ואהבת לרעך כמוך" (שם יט, יח), ו"הצל לקוחים למות" (משלי כד, יא) והרבה דברים כאלו. ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים".

שולחן ערוך, יורה דעה, רנב, ג: "כל רגע שמאחר לפדות השבויים, היכן שאפשר להקדים הוי כאילו שופך דמים".

שמואל א לא, ד: "ויאמר שאול לנושא כליו: שלוף חרבך ודקרני פן יבואו הערלים האלה ודקרוני והתעללו בי".

משנה, גיטין ד, ו: "אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם"

גמרא גיטין מה, א:

"נשאלה שאלה: מפני תיקון העולם - משום דוחק הציבור הוא, אָן שמא משום שלא ישבו ויבואו יותר?
תא שמע: לוי בר דרגא פדה את בתו בשלושה עשר אלף דינרי זהב.

אמר אביי: ומי יאמר לנו שברצון חכמים עשה? שמא שלא ברצון חכמים עבד?"

רש"י שם: מפני דוחק הציבור הוא - אין לנו לדחוק הצבור ולהביאו לידי עניות בשביל אלו.

או שמא - שלא ימסרו עובדי כוכבים נפשם וישבו ויביאו יותר מפני שמוכרין אותן ביוקר. ונפקא מינה אם יש לו אב עשיר או קרוב שרוצה לפדותו בדמים הרבה ולא יפילהו על הצבור.
בשלושה עשר אלף דינרים - משמע שמשום דוחק הציבור הוא.

שו"ע יו"ד רנב, ד: "אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם שלא יהיו האויבים מוסרים עצמם עליהם לשבותם, אבל אדם יכול לפדות את עצמו בכל מה שירצה".

גמרא גיטין נח, ב: מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לדרך גדול שברומי. אמרו לו: תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי, וקוצותיו סדורות לו תלתלים. הלך ועמד על פתח בית האסורים. אמר: "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים?" (ישעיהו מב, כד) ענה אותו תינוק ואמר: "הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו" (שם). אמר: מובטחני בו שמורה הוראה בישראל. העבודה [לשון שבועה] שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עלינו. אמרו: לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה [יתר על כדי דמיו], ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל. ומי הוא? רבי ישמעאל בן אלישע".

שו"ע יו"ד רנב, ד: "וכן לתלמיד חכם או אפילו אינו תלמיד חכם אלא שהוא תלמיד חריף ואפשר שיהיה אדם גדול פודים אותו בדמים מרובים".

ים של שלמה, גיטין פ"ד, ס"ו: "שמעתי על מהר"ם מרוטנברג ז"ל שהיה תפוס במגדל אייגזהם כמה שנים, והשר תבע מן הקהילות סך גדול, והקהילות היו רוצים לפדותו, ולא הניח, כי אמר "אין פודים השבויים יותר מכדי דמיהם". ואמר שאם יפדו אותו אם כן יש למיחש שלא יעשו כן כל השרים לת"ח המופלג שבדור בעבור רוב הממון עד שלא יספיק ממון הגולה לפדותם וחשכה תורה מישראל. ומשום הכי אמר החסיד: מוטב שאאבד מעט חכמה היתרה מישראל ממה שתאבד חכמת התורה עיקר, וזה האות שאז פסקה אותו הדבר והשמד לתפוס חכמי הגולה".

שו"ע יו"ד רנב, ד: "מי שמכר עצמו לעובד כוכבים או שלוה מהם ושב ואלוהו - פעם ראשונה ושניה פודים אותו, ושלישית אין פודים אותו... ואם ביקשו להורגו - פודין אותו מיד אפילו אחר כמה פעמים".

הרב ישראלי, קובץ תורה שבעל פה:

"כיון שאלה [חייילנו] יצאו למלחמה בשליחות המדינה ומטעמה, להגנת העם היושב בציון, הרי קיימת ועומדת התחייבות בלתי כתובה אבל מובנת מאלה, שכל האמצעים שיש בידי המדינה עליה לעשות (בגבולות סבירים שאין פוגעים בביטחונה הכללי) כדי לפדותם במקרה שיפלו בשבי. וכשם שקיימת התחייבות במקרה של היפגעם חס ושלום במלחמה, הן לא נופל מזה החיוב לנקוט כל פעולה שהיא לשם הוצאתם מן השבי... וכיון שמה שהמדינה יכולה לעשות בזה הוא מכוח החיוב שקבלה על עצמה תמורת השירות שלהם, הרי אין זה אלא כאילו הם פודים את עצמם, שבזה כמבואר לעיל לא קיימת שום הגבלה, ולא שייך בזה התקנה ש"אין פודין את השבויים יותר על דמיהם".